

VERTAISARVIOINTI

Perusopetuksessa arvioidaan oppilaan **oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä** (Opetushallitus, 2020). Perusopetuksessa arvioinnilla onkin kaksi tehtävää: **summatiivinen arviointi** kertoo, miten oppilas on saavuttanut oppiainekohtaiset tavoitteet ja **formatiivinen arviointi** puolestaan tukee itsearviointitaitojen kehittymistä sekä toimii oppimista kannustavana ja ohjaavana arviointimuotona (Opetushallitus, 2020; Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.; Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.).

Opetushallituksen (2020) mukaan formatiivinen arviointi ohjaa oppilasta kohti asetettuja tavoitteita. Vertaispalaute on yksi formatiivisen arvioinnin muoto. Opetushallitus sanoo formatiivisesta arvioinnista ja palautteesta seuraavasti: *”Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.”* (Opetushallitus, 2020, s. 2).

Opetushallituksen (2020) mukaan vertaispalautteen antamista ja vastaanottamista on harjoiteltava osana **jokaisen oppiaineen opiskelua**. Kuitenkaan vertaispalaute ei saa vaikuttaa oppiaineen sanalliseen tai numeeriseen arvioon. Opettajan ei tarvitse dokumentoida formatiivista arviointia, tämä koskee myös vertaispalautetta (Opetushallitus, 2020).

Niemisen (2019) mukaan vertaisarvioinnilla tarkoitetaan yksinkertaisesti arviointia, jonka aikana oppijat tarkastelevat toistensa suoritusten laatua ja vertaavat näitä jonkinlaisiin kriteereihin. Toppingin (1998) mukaan vertaisarviointia on kuvattu järjestelyksi, jossa yksilöt tarkastelevat ja määrittävät vertaistensa oppimistulosten tasoa, arvoa tai laatua. Arvioinnin toteutustapa sekä arvioitava kohde voivat vaihdella laajastikin, arvioinnin kohteena voi olla esimerkiksi suullinen esitelmä, portfolio, essee tai jokin taito (Topping, 1998). Opettajat käyttävät vertaisarviointia arviointimenetelmänä tarjotakseen oppilaille monipuolista arviointia sekä vahvistaakseen tärkeitä, elämänmittaisia taitoja - vertaisarvioinnin ei tarvitse olla koulukontekstiin sidottu toiminto, vaan sitä tapahtuu kaiken aikaa ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa (Nilson, 2003; Topping 2009).

Vertaispalaute osallistaa oppilaat mukaan arviointiprosessiin

Tärkein seikka vertaisarvioinnissa on oppilaiden toisilleen tarjoama vertaispalaute, palaute voi olla vahvistavaa, korjaavaa tai viitteellistä (Topping, 2009). **Vertaispalaute tarkoittaa sitä, että vertainen antaa palautetta vertaiselle:** esimerkiksi siis oppilas antaa palautetta luokkatoverilleen tämän tekemästä työstä (vrt. Spiller, 2012). Vertaisarvioinnista ja -palautteesta puhuttaessa on hyvä huomioida, että arviointimuotona ne käsittävät sekä palautteen antamisen että saamisen, tämän vuoksi on tärkeää, että oppilaat ovat tietoisia rooleistaan ja tehtävistään vertaisarviointiprosessin aikana (Nieminen, 2019).

Vaikka arviointikäytännöillä voi olla syvälinen vaikutus oppimiseen, toteutetaan osa arvioinnista kuitenkin niin, etteivät oppilaat osallistu lainkaan arviointiprosessiin -

vertaisarvioinnissa kuitenkin oppilaiden aktiivisella osallistumisella on merkittävä rooli (Stefani, 1998; Rotsaert, Panadero & Schellens, 2018). Myös Nieminen toteaa, että oppilaat voi osallistaa esimerkiksi vertaispalautteen tavoitteiden suunnitteluun ja korostaa opettajan oppilaantuntemusta vertaispalautteen harjoittelun yhteydessä (Nieminen, 2019). Parhaimmillaan vertaisarviointi kannustaa osallistumaan, edistää läsnäoloa, lisää palautteen määrää sekä opettaa vastuullisuutta (Weaver & Cotrell, 1986).

Vertaispalautteen antaminen ja vastaanottaminen

Niemisen (2019) mukaan vertaispalaute on ihmiselle tyypillistä, koska ihmiset etsivät ja antavat vertaispalautetta toisilleen luonnollisesti. Niemisen (2019) ja Atjosen (2021) mukaan **vertaisarviointi vaatii kuitenkin tavoitteet ja kriteerit**, jotta myös oppilailla on tiedossa, mitä arvioidaan. Näin vertaispalautetta antava oppilas peilaa työtä kriteereihin ja antaa laadukkaan palautteen - vastaanottaja puolestaan pohtii palautetta kriittisesti, arvioi palautteen laadun sekä päättää miten hyödyntää palautetta. Koulu on hyvä paikka harjoitella vertaispalautteeseen liittyviä taitoja: palautteen antamista ja vastaanottamista sekä työn pelaamista kriteereihin (Nieminen, 2019; Atjonen, 2021).

Myös vertaispalautteeseen liittyviä tunteita on hyvä käsitellä (Nieminen, 2019). Nilsonin (2003) mukaan tunteiden osuus vertaisarviointiprosessissa on yksi niistä tekijöistä, jotka voivat haastaa laadukkaan vertaispalautteen antamista ja saamista. Oppilas voi esimerkiksi pelätä, että antaessaan kritiikkiä toisen työstä, saa hän myös itse kovempaa kritiikkiä omasta työstään (Nilson, 2003). Anonyymi palautteenantamahdollisuus voi helpottaa oppilaita vapautumaan ryhmän tai kaverisuhteiden aiheuttamasta paineesta ja vastaamaan oman näkemyksensä - ei ryhmän tai luokkatovereiden mielipiteen mukaan (Rotsaert, Panadero & Schellens, 2018).

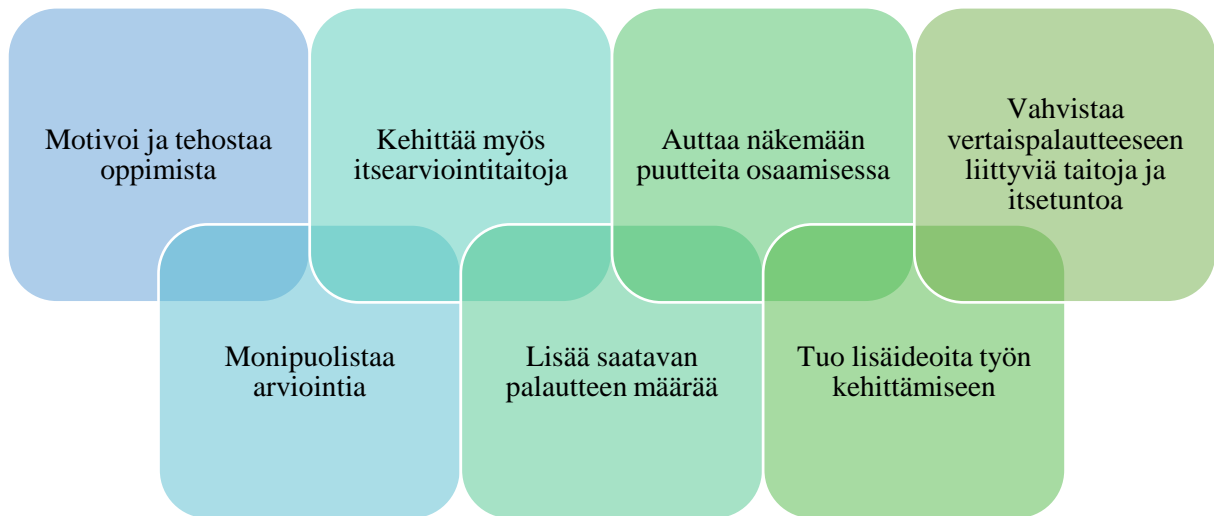
Niemisen (2019) mukaan **vertaispalautteeseen kuuluu kannustus ja rakentavat kehitysideat. Palautteen tulee olla eteenpäin vievää, eikä esimerkiksi virheiden osoittelua.** Opettajalla on erityisen tärkeä rooli vertaispalautteen harjoittelun yhteydessä, kuten vertaispalautteen suunnittelussa ja organisoimisessa (Nieminen 2019). Nilsonin (2003) mukaan vertaispalautteen antamiseen voi liittyä kuitenkin myös seikkoja, jotka toteutuessaan heikentävät palautteen laatua.

Vertaispalautteen laatua heikentäviä tekijöitä:

- Palautteen antaja ei ole tutustunut kunnolla arvioitavaan työhön
- Rakentavan kritiikin puute
- Epärakentava tai liiallinen kritiikki
- Keskittyminen mieltymyksiin tai mielipiteisiin
- Keskittyminen arvioitavan kokonaisuuden sijaan näennäisiin ongelmiin, kuten kieliasuun
- Palaute ja arviointi eivät liity arvioitavalle työlle asetettuihin tavoitteisiin

(Nilson, 2003)

Vertaispalautteesta on oppilaalle paljon hyötyä:

(Nieminen, 2019; Spiller 2012)

Vinkkejä vertaispalautteen toteuttamiseen käytännössä:

- Vertaispalaute vaatii tavoitteet ja kriteerit, jotka oppilaat ymmärtävät. Tämä voi vaatia tavoitteiden pilkkomista osiin (Nieminen, 2019).
- Vertaispalautetta ei kannata antaa vasta valmiin työn kohdalla, koska silloin palautetta ei pääse hyödyntämään. Onkin järkevämpää antaa palautetta jo ennen työn viimeistelyvaihetta, jolloin palautteen saaja ehtii hyödyntää palautetta omassa työssään (Tamm, 2021).
- Vertaispalautteen antamisen tukena voi hyödyntää osaamistasokuvauksia (Tamm, 2021). KAARO-verkoston tuottamasta videosta löydät lisätietoa osaamistasokuvausten hyödyntämisestä vertaispalautteen yhteydessä:
<https://www.youtube.com/watch?v=Ur6UXN2j20Y>
- Pienten oppilaiden kanssa palautetta voi antaa esimerkiksi kuvien avulla (Nieminen, 2019).
- Oppilaiden kanssa kannattaa keskustella siitä, millaista on eteenpäin vievä ja laadukas palaute (Nieminen, 2019).
- Palaute voi olla anonymiä tai henkilökohtaista, ja suullista tai kirjallista (Nieminen, 2019).
- On tärkeää ohjata oppilaita reiluun, kunnioittavaan ja arvostavaan vertaispalautteeseen (Nieminen, 2019).
- Opettaja voi ohjata oppilaita antamaan positiivista palautetta toisilleen säännöllisesti oppimisen aikana, esimerkiksi ohjeistaa oppilaita antamaan positiivista palautetta joukkueovereille liikuntatunnilla.

Lähteet:

- Atjonen, P. (2021). *Vertaisarviointi*. Saatavilla osoitteessa:
<https://www.youtube.com/watch?v=7TE1QD9ybsc>
- Nieminen, J. (2019). Vertaisarviointi. Teoksessa Luostarinen, A. & Nieminen, J. *Arvioinnin käsikirja*. PS-Kustannus.
- Nilson, L. B. (2003). Improving Student Peer Feedback. *College Teaching*, 51(1), 34–38.
<http://www.jstor.org/stable/27559125>
- Opetushallitus. (2020). *Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 muutokset*.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen-arviointiluku-10-2-2020_1.pdf
- Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.
- Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.
- Rotsaert, T., Panadero, E., & Schellens, T. (2018). Anonymity as an instructional scaffold in peer assessment: its effects on peer feedback quality and evolution in students' perceptions about peer assessment skills. *European Journal of Psychology of Education*, 33(1), 75–99. <http://www.jstor.org/stable/44951941>
- Spiller, D. (2012). *Assessment Matters: Self-Assessment and Peer Assessment*. The University of Waikato.
- Stefani, L. (1998). Assessment in partnership with learners. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 23(4), 339-350. <https://doi.org/10.1080/0260293980230402>
- Topping, K.J. (1998). Peer Assessment between Students in Colleges and Universities. *Review of Educational Research*, 68(3), 249–276. <https://doi.org/10.2307/1170598>
- Topping, K.J. (2009). Peer Assessment. *Theory Into Practice*, 48(1), 20–27.
<http://www.jstor.org/stable/40071572>
- Topping, K.J. (2021): *Digital peer assessment in school teacher education and development: a systematic review*. Research Papers in Education.
<https://doi.org/10.1080/02671522.2021.1961301>
- Weaver, R.L., Cotrell, H.W. (1986) Peer evaluation: A case study. *Innovative Higher Education* 11, 25–39. <https://doi.org/10.1007/BF01100106>